

بررسی نقش معادن و صنایع وابسته در اقتصاد کشورها و ضرورت افزایش بهره‌وری در معادن زغال سنگ ایران

محمد جوانشیر گیو^۱، احمد آریافر^۲
^{۱،۲} استادیار گروه مهندسی معدن، دانشگاه بیرجند

چکیده

معادن تامین‌کننده مواد اولیه مورد نیاز بسیاری از صنایع بوده و در امر خودکفایی صنعتی، ایجاد اشتغال مولد و افزایش تولید ناخالص ملی و در آمد سرانه یک کشور نقش بسزایی دارند. از بین تنوع بسیار زیاد مواد معدنی، زغال سنگ فراوان ترین ماده معدنی موجود در پوسته زمین و یکی از منابع مهم تامین انرژی جهان می‌باشد. به استناد ارقام منتشر شده ۰/۰۲۷ انرژی و ۴۰ درصد برق مصرفی جهان از این ماده معدنی تامین می‌شود. کشور ایران با داشتن میزان ذخیره قابل استخراج زغال سنگ معادل ۱۷۱۰ میلیون تن یعنی ۰/۱۷ درصد از کل ذخایر جهان، در رده سی‌ام جهان قرار دارد. مناطق طبس، کرمان و البرز مهم ترین حوضه های زغال دار ایران می باشند. تحقیقات انجام شده نشان می دهند که اکثر معادن ایران و خصوصا معادن زغال سنگ از وضعیت اقتصادی مطلوبی برخوردار نبوده و در مواردی زیان ده می باشند. در ایران اکثر معادن بزرگ و از جمله معادن زغال سنگ توسط دولت اداره می شوند. این امر ناشی از پایین بودن راندمان کاری و بهره‌وری می باشد. به نظر می رسد با تغییر سیستم مدیریت معادن و واگذاری کار به بخش خصوصی بتوان در کوتاه مدت وضعیت اقتصادی بسیاری از معادن را اصلاح کرد. برای اقتصادی کردن معادن و در نتیجه نایل شدن به وضعیت مطلوب اقتصادی کشور توجه خاص دولت به معادن و معدنکاری و تغییر ساختار آنها امری ضروری به نظر می رسد. تحقیق، توسعه و سرمایه گذاری در تامین ماشین آلات جدید معدنی از عوامل عمده افزایش بهره‌وری و بهبود وضعیت اقتصادی در معادن می باشند. میزان تولید سالانه زغال سنگ کشور حدود دو میلیون تن یعنی ۰/۰۵ درصد تولید جهان می‌باشد. با مقایسه ارقام ذخیره و تولید در می‌یابیم که برای اینکه سهم کشور ما در استخراج و تولید زغال سنگ متناسب با ذخایر آن باشد میزان تولید کنونی می‌باید حداقل سه برابر افزایش یابد.

کلمات کلیدی: بهره‌وری- زغال سنگ- معادن ایران- صنایع معدنی

۱- اهمیت معادن و صنایع وابسته در اقتصاد یک کشور

معادن و صنایع وابسته به آن در اقتصاد یک کشور نقش اساسی دارند. بررسی این موضوع از سه جهت حائز اهمیت است:

الف- معادن تامین‌کننده مواد اولیه مورد نیاز بسیاری از صنایع بوده و در امر خودکفایی صنعتی یک کشور نقش بسزایی دارند. به طوری که می‌توان ادعا کرد که صنعتی را می‌توان مستقل نامید که قبل از هر چیز مواد اولیه مصرفی آن از منابع داخلی تامین شود.